

Historia publiczna diaspor

Celem projektu jest (1) konceptualizacja historii publicznej diaspor jako dziedziny badań i praktyki; (2) identyfikacja jej celów, osiągnięć, wyzwań i potrzeb; (3) opracowanie kryteriów oceny wpływu różnorodnych praktyk historii publicznej diaspor w odniesieniu do ich publicznego odbioru oraz sprawczości publiczności w różnych czasach i przestrzeniach.

Wzrost migracji międzynarodowych w ostatnich latach doprowadził do powstania nowych lub ożywienia istniejących diaspor na całym świecie. Ich członkowie dbają o swoją specyficzną kulturę, przekazują kolejnym pokoleniom wiedzę o miejscu pochodzenia, starają się uzasadnić swój status społeczny w społeczeństwie przyjmującym poprzez manifestowanie historycznych korzeni i wkładu w rozwój społeczeństwa przyjmującego, a czasami też rodzimego. Takie oddolne działania są przedmiotem wsparcia lub konfrontacji ze strony polityk migracyjnych i diasporycznych krajów macierzystych i przyjmujących. Te pierwsze są dumne z osiągnięć swojej diaspory i pielęgnują jej dumę etniczną – dla prestiżu lub korzyści finansowych lub politycznych dla kraju macierzystego. Z ich punktu widzenia przywiązanie do dziedzictwa kraju ojczystego jest pożądanym składnikiem tożsamości etnicznej. W krajach przyjmujących może uchodzić jako atut dla funkcjonowania społeczeństwa wielokulturowego lub wyzwanie dla jego spójności. Praktyki historii publicznej diaspor odgrywają zatem ważną – i różnorodną – rolę dla samych diaspor i dla społeczeństw głównego nurtu, z którymi wchodzi w interakcje. Refleksja naukowa mająca na celu dekonstrukcję ukrytych niejako krajobrazów historii publicznej diaspor może pomóc w osiągnięciu bardziej odpowiednich podejść czy ocen i w zarządzaniu istniejącymi praktykami oraz w skuteczniejszym planowaniu i projektowaniu przyszłych.

Wywodząc się ze studiów nad diasporą polską, w szczególności nad Polonią amerykańską, projekt chce przekraczać doświadczenia polskie, porównywać i łączyć praktyki historii publicznej w różnych społecznościach diasporycznych, w wielu kontekstach lokalnych oraz wyciągać wnioski przydatne w projektowaniu, organizowaniu, promowaniu i przydzielaniu zasobów przyszłym przedsięwzięciom, zaspokajając potrzeby akademickie, jak i społeczne. Dzięki publicznie udostępnianej przestrzeni online wszelkie zainteresowane podmioty, spośród i spoza społeczności diasporycznych, będą mogły prezentować funkcjonujące praktyki, porównywać je, łączyć, komentować, oceniać i dostosowywać. Jako narzędzia badawcze zostaną ponadto opracowane dwie sekwencje gier wideo i aplikacja mobilna, dedykowana historii publicznej diaspor.

Wybrane praktyki, zarówno spośród inicjatyw oddolnych, jak i odgórnych działań profesjonalnych/institucjonalnych, reprezentujące różnorodne formy historii publicznej diaspor, zostaną przeanalizowane z perspektyw *przez, dla, z, o* diasporze, w poszukiwaniu prawidłowości i trendów pozwalających na uogólnienia zarówno do celów teoretycznych (akademickich), jak i praktycznych.

Z perspektywy historii publicznej pytania badawcze obejmą: (1) Produkcję. Jakie działania podejmuje się w odniesieniu do diaspor i przeszłości? Kogo angażują? W jakich rolach? Za pomocą jakich narzędzi? W odniesieniu do jakich zagadnień? (2) Reakcje i zaangażowanie publiczności. Jak postrzegane są wymienione praktyki? Jak angażują publiczność? Jakie jej grupy? (3) Profile oddziaływania historii publicznej diaspor. Jaki wpływ osiągnięto? Jakie czynniki wpłynęły na sukces lub porażkę? Jak działania odpowiadały rzeczywistym zainteresowaniom i potencjałowi adresatów? Jak racjonalnie wykorzystywać zasoby w praktykach historii publicznej diaspor, aby osiągać najlepsze efekty? Jakie ograniczenia uwzględniać planując, projektując, wdrażając czy oceniając takie praktyki?

Perspektywa badań diasporycznych zostanie zastosowana do poruszanych treści i sfer życia, na które oddziałuje historia publiczna, takich jak kształtowanie i przekształcanie indywidualnej i zbiorowej pamięci migracji i osadnictwa, pielęgnowanie dziedzictwa miejsca pochodzenia w zestawieniu z akulturacją/asymilacją w społeczeństwie przyjmującym, problematyzowanie tożsamości i przynależności, utrzymywanie relacji z innymi diasporami, zmaganie się ze zmianami pokoleniowymi i wpływem ogólnych procesów historycznych na diasporę i na historię publiczną.

Powstały model koncepcyjny historii publicznej diaspor będzie zawierał odniesienia do jej założeń, narzędzi, podmiotów, celów (jawnych i ukrytych), kwestii pragmatycznych i etycznych. Będzie odnosił się do jej specyfiki w porównaniu z innymi typami/rodzajami/gatunkami historii publicznej. Zostanie przedstawiony w wystąpieniach konferencyjnych, artykułach w czasopiśmie i w monografii naukowej.